

Dział I: Kształt i ruchy Ziemi

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) określa kształt Ziemi
- b) wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią
- c) podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne
- d) wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne
- e) wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym
- f) wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliższej Słońca do tej, która jest położona najdalej
- g) wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi
- h) wyjaśnia znaczenie terminu górowanie Słońca
- i) określa czas trwania ruchu obrotowego
- j) demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli
- k) wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi
- l) demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli
- m) wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku
- n) wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi

2. Ocena dostateczna:

Uczeń :

- a) wymienia cechy południków i równoleżników
- b) podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych
- c) wyjaśnia znaczenie terminów: długość geograficzna, szerokość geograficzna
- d) wyjaśnia znaczenie terminów: rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa
- e) wyjaśnia znaczenie terminów: gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa
- f) podaje różnicę między gwiazdą a planetą
- g) wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi
- h) omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego
- i) podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi
- j) wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie

3. Ocena dobra:

Uczeń :

- a) odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie
- b) odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych
- c) rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji
- d) opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą
- e) omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji
- f) omawia przebieg linii zmiany daty
- g) przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji
- h) wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi
- i) wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) określa położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy
- b) wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej
- c) oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi
- d) wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze
- e) opisuje budowę Układu Słonecznego
- f) wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji
- g) określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej
- h) wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej
- i) charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
- b) wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych
- c) określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych
- d) wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca
- e) wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym różnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi

Dział II: Geografia Europy.

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) określa położenie Europy na mapie świata
- b) wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie
- c) wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją
- d) wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii
- e) wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej
- f) wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego
- g) podaje liczbę państw Europy
- h) wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy
- i) wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy
- j) wyjaśnia znaczenie terminu gęstość zaludnienia
- k) wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia
- l) wymienia starzejące się kraje Europy
- m) wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej
- n) wymienia główne języki i religie występujące w Europie
- o) wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy
- p) wymienia zadania i funkcje rolnictwa
- q) wyjaśnia znaczenie terminu plony
- r) wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy
- s) wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier
- t) wymienia zadania i funkcje przemysłu

- u) wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe
- v) podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu
- w) rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii
- x) wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- y) wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją
- b) wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy
- c) wymienia największe kraje geograficzne Europy i wskazuje je na mapie
- d) opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- e) wyjaśnia znaczenie terminów: wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt
- f) przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych
- g) omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów
- h) wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w.
- i) omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności
- j) przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów
- k) charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej
- l) wymienia przyczyny migracji Ludności
- m) wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie
- n) wymienia cechy krajobrazu wielkomięjskiego
- o) wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata
- p) porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów
- q) przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych
- r) wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji
- s) podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji
- t) wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie
- u) podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni
- v) omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii
- w) wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- b) opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej
- c) wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej
- d) omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych
- e) podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie
- f) charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy
- g) analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy
- h) przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie
- i) omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie
- j) przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście
- k) omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map
- l) omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie
- m) omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów

- n) wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji
- o) omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu
- p) omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy
- b) wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii
- c) omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii
- d) omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie
- e) omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy
- f) porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się
- g) przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy
- h) przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności
- i) porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie
- j) porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów
- k) wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji
- l) charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji
- m) przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych
- n) omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji
- b) wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii
- c) wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu
- d) podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych
- e) przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy
- f) analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy
- g) opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy
- h) omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy
- i) ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów
- j) ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii
- k) wyjaśnia, dlaczego w Europie występują korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa
- l) przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju nowoczesnego rolnictwa w Europie
- m) omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji
- n) analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii

Dział III: Sąsiedzi Polski.

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego
- b) wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię
- c) wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji
- d) wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji
- e) wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi
- f) przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi
- g) omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- h) wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej
- i) wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji
- j) wymienia surowce mineralne Rosji na podstawie mapy gospodarczej
- k) wymienia i lokalizuje na mapie Rosji główne obszary upraw
- l) wskazuje na mapie sąsiadów Polski
- m) wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce
- b) wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe
- c) rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach
- d) przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii
- e) wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki
- f) wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę
- g) wymienia główne gałęzie przemysłu Rosji na podstawie mapy gospodarczej
- h) wymienia najważniejsze rośliny uprawne w Rosji na podstawie mapy gospodarczej
- i) podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w.
- b) analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego
- c) charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- d) omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji
- e) omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- f) podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi
- g) podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu
- h) omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- i) wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stan gospodarki Rosji
- j) omawia znaczenie usług w Rosji
- k) charakteryzuje relacje Polski z Rosją podstawie dodatkowych źródeł

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej--Westfalii na podstawie mapy i fotografii
- b) charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy
- c) porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji
- d) opisuje przykłady atrakcji turystycznych i rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji na podstawie fotografii
- e) porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii
- f) podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie

- g) omawia czynniki lokalizacji głównych okręgów przemysłowych Rosji
- h) wyjaśnia znaczenie przemysłu w gospodarce Rosji
- i) opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii
- b) udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych
- c) udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym
- d) projektuje wycieczkę na Litwę i Białoruś, posługując się różnymi mapami
- e) analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie
- f) charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii
- g) omawia wpływ konfliktu z Ukrainą na Rosję
- h) uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski
- i) przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji